

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

РОК ЗАСТАРЕЛОСТИ ПОТРАЖИВАЊА ПОСЛОДАВЦА ПРЕМА ЗАПОСЛЕНОМ ПО УГОВОРУ О ЗАЈМУ (ИМЕНОВАНОМ КАО УГОВОР О СТАМБЕНОМ КРЕДИТУ)

Потраживање послодавца према запосленом из уговора именованог као уговор о стамбеном кредиту који има природу уговора о зајму, представља новчано потраживање из радног односа, имајући у виду да су битна својства уговорних страна да су у радном односу заснованом уговором о раду и то послодавац као зајмодавац, а запослени као зајмопримац, због чега се не примењује рок застарелости прописан чланом 371. ЗОО, већ посебни рок застарелости из члана 196. Закона о раду, уз примену одредбе члана 86. Закона о стечају, која прописује да застарелост не тече годину дана од дана отварања стечајног поступка.

Образложење

Привредни суд у Лесковцу је доставио Врховном касационом суду захтев поступајућег судије за покретање поступка ради решавања спорног правног питања. Уз захтев су достављени списи предмета П 66/2022, са назнаком да је пред Привредним судом у Лесковцу у току већи број предмета по тужбама тужиоца Стечајна маса стечајног дужника ПЗП Врање у стечају, против тужених физичких лица, бивших запослених, ради наплате новчаног потраживања.

Судија је иницирао поступак за решавање спорног правног питања на основу чл. 180. и 181. ЗПП, по службеној дужности, и изложио кратак приказ утврђеног чињеничног стања, разлоге због којих се обраћа са захтевом и сопствено тумачење спорног правног питања.

Спорно је питање да ли потраживање послодавца према запосленом по уговору о стамбеном кредиту закљученом у току трајања радног односа, застарева у општем року застарелости прописаном Законом о облигационим односима или у трогодишњем року прописаном чланом 196. Закона о раду, те да ли се примењују одредбе о застоју застаревања из члана 86. Закона о стечају.

Одредбе о застарелости садржане су у општем пропису, Закону о облигационим односима. Према члану 360. овог закона, застарелост престaje право захтевати испуњење обавезе; застарелост наступа кад протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе; суд на застарелост не пази по службеној дужности, већ ако се дужник на њу позвао.

Према члану 361. овог закона, застарелост почиње тећи првог дана после дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве

није што друго прописано. Према одредби члана 362. Закона, застарелост наступа кад истекне последњи дан законом одређеном времена.

Сходно члану 371. ЗОО, потраживања застаревају за 10 година, ако законом није одређен неки други рок застарелости.

Посебан рок застарелости може бити прописан овим законом, али и другим законима.

Чланом 196. Закона о раду је прописано да сва новчана потраживања из радног односа застаревају у року од три године од дана настанка обавезе. За примену посебног рока застарелости прописаног чланом 196. Закона о раду, зато је битно да ли се ради о новчаном потраживању из радног односа.

Чланом 30. Закона о раду, прописано је да се радни однос заснива уговором о раду који закључују запослени и послодавац. Уговор се сматра закљученим када га потпишу запослени и послодавац.

Садржина уговора о раду прописана је чланом 33. закона. Према овој одредби, уговор о раду садржи:

1. назив и седиште послодавца;
2. лично име запосленог, место пребивалишта, односно боравишта запосленог;
3. врсту и степен стручне спреме, односно образовање запосленог који је услов за обављање послова за које се закључује уговор о раду;
4. назив и опис послова које запослени треба да обавља;
5. место рада;
6. врсту радног односа (на неодређено или одређено време);
7. трајање уговора о раду на одређено време и основ за заснивање радног односа на одређено време;
8. дан почетка рада;
9. радно време (пуно, непуно или скраћено);
10. новчани износ основне зараде на дан закључења уговора о раду;
11. елементе за утврђивање основне зараде, радног учинка, накнаде зараде, увећане зараде и друга примања запосленог;
12. рокове за исплату зараде и других примања на која запослени има право;
13. трајање дневног и недељног радног времена.

Према ставу 2. истог члана, уговор не мора да садржи елементе из става 1. тачка 11-13 овог члана, ако су они утврђени законом, колективним уговором, правилником о раду или другим актом послодавца у складу са законом, у ком случају у уговору мора да се назначи акт којим су та права утврђена у моменту закључења уговора о раду.

На права и обавезе која нису утврђена уговором о раду примењују се одговарајуће одредбе закона и општег акта.

Из законске одредбе о садржини уговора о раду, произлази да су обавезе запосленог према послодавцу неновчане природе и да послодавац према запосленом има неновчана потраживања. Запослени према послодавцу има новчана потраживања која се односе на исплату зараде и других примања на која има право.

Међутим, без обзира што су према законској садржини уговора о раду, потраживања послодавца неновчане природе, а потраживања запосленог новчане природе, законом није искључена могућност да се између послодавца и запосленог између којих је радни однос заснован уговором о раду, закључе и други уговори по којима је битно њихово својство послодавца и запосленог, из којих могу произаћи новчана потраживања и на страни послодавца.

Уговор именован као уговор о стамбеном кредиту, закључен је на основу Правилника о располагању и коришћењу стамбених средстава запослених код послодавца. Правилником су прописани располагање и коришћење стамбених средстава у оквиру предузећа послодавца. Предвиђено је за које намене се користе стамбена средства, под којим условима и према којим критеријумима.

Из самог уговора о стамбеном кредиту произлази да је предмет уговора - наменски зајам запосленом у решавању адаптације стамбеног простора. Из тога следи да је зајмодавац - послодавац, а да је зајмопримац - запослени. Поред услова о року отплате зајма, примени фиксне каматне стопе и висини месечног ануитета, те почетка рока отплате зајма, уговором је предвиђено да закључењем уговора зајмопримац овлашћује зајмодаваца да изнесе месечних рата из члана 3. уговора наплаћује сваког месеца одбијањем одговарајућег новчаног износа од зараде зајмопримца. Чланом 8. истог уговора, предвиђено је да један од разлога једностраног раскида уговора, раскид радног односа код зајмодавца.

Из тих одредби произлази да су својства уговорних страна битна за заснивање уговорног односа по Уговору о стамбеном кредиту, односно зајму, те да престанак својства запосленог, раскидом радног односа, представља основ за једнострану отказ предметног уговора што доводи до доспелости свих неизмирених обавеза.

С обзиром на те околности, може се закључити да се ради о новчаном потраживању из радног односа, односно у вези радног односа, због чега се примењује посебни рок застарелости предвиђен чланом 196. Закона о раду, уз примену одредбе члана 86. Закона о стечају која прописује да застарелост не тече годину дана од дана отварања стечајног поступка.

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 5.7.2022. године)